

ВІДУМЕРЛІСТЬ СПАДЩИНИ ЯК ОКРЕМИЙ ВИД ПРАВОНАСТУПНИЦТВА КОРПОРАТИВНИХ ПРАВ (ГОСПОДАРСЬКО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ)

КУРІНСЬКИЙ Олександр Георгійович - аспірант Навчально-наукового інституту права імені князя Володимира Великого Міжрегіональної академії управління персоналом

**УДК 346.54
DOI**

Стаття посвячена дослідженню інституту-та виморочності наследства и виморочності имущества как отдельного самостоятельного основания правопреемства в корпоративных правоотношениях.

Ключевые слова: субъект хозяйствования, корпоративные права, корпоративные правоотношения, правопреемство, виморочное наследство, хозяйственное общество, хозяйственная организация, доля в уставном капитале, пай, виморочное имущество.

Постановка проблеми у загальному вигляді

Корпоративні правовідносини та їх нормативна регламентація в Україні перебуває на стадії розвитку.

І хоча науковці приділяли значну увагу питанням корпоративних правовідносин та корпоративних прав, однак окремі аспекти цих правових явищ залишились дослідженими на недостатньому рівні.

Зокрема, у науці досліджувались окремі підстави набуття корпоративних прав, але питання правонаступництва, як підстава набуття корпоративних прав, не досліджувались у системі.

У контексті викладеного, звертає на себе увагу інститут відумерлості спадщини, який, на перший погляд, має ознаки правонаступництва. Таким чином, необхідно провести окреме дослідження та визначити, чи є відумерлість спадщини окремим видом правонаступництва корпоративних прав.

Формулювання цілей статті (постановка завдання)

Метою цієї статті є дослідження особливостей правонаступництва корпоративних прав у межах інституту відумерлості спадщини.

Об'єктом дослідження є корпоративні правовідносини та положення законодавства, яке регулює питання визнання спадщини відумерлою.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, у яких започатковано розв'язання цієї проблеми

Дослідженню окремих аспектів питань правонаступництва учасника господарської організації та інституту відумерлості спадщини приділено чимало уваги науковців у юридичній літературі. До них, зокрема, можна віднести наукові праці Щербини В.С., Лукач І. В., Погрібного Д.І., Вінник О.М., Кравчука В.М., Смітюха А.В., Спасибо-Фатеєвої І.В., Симоняна Ю.Ю., Сазонова В.В., Бутрин Н.С., Кравченка С.С., Саркунової І.Б., Рабовської С.Я., Сурженко О.А., Оцел В.Г., Колосова Р.В., Кравчука В.М., Хорошої Т.С., Черепихина Б.Б., Нечаєвої К.О., Кухарева О.Є., Заїки Ю. О., Музики Л. А., Печеного О.П., Белова В. А., Коротюка О. В., Ромовської З.В., Волинець Т., Козловської Л., Нечаєвої К. О., Чупрія Д.Ю.

У зазначених працях досліджуються корпоративні правовідносини, у тому числі питання правонаступництва та переходу прав власності на частку у статутному капіталі

господарського товариства та питання визначення та правової природи інституту відумерлості спадщини.

Однак низка питань, пов'язаних із правонаступництвом, як підставою набуття корпоративних прав, потребує більш глибокого аналізу, дослідження та уваги з боку науковців.

Виклад основного матеріалу дослідження і обґрунтування отриманих наукових результатів

Відповідно до частини 3 статті 1277 Цивільного кодексу України (далі – ЦК України) [1] спадщина, визнана судом відумерлою, переходить у власність територіальної громади за місцем відкриття спадщини, а нерухоме майно - за його місцезнаходженням.

Відповідно до статті 1218 ЦК України до складу спадщини входять усі права та обов'язки, що належали спадкодавцеві на момент відкриття спадщини і не припинилися внаслідок його смерті. Таким чином, до складу спадщини можуть входити й корпоративні права.

У зв'язку з цим виникає цілком обґрунтований науковий інтерес дослідити інститут відумерлої спадщини як підставу набуття корпоративних прав. У цій статті набуття корпоративних прав у складі відумерлої спадщини ми розглянемо в господарсько-правовому аспекті.

Так, корпоративні права невід'ємно пов'язані із їх державною реєстрацією. І хоча державна реєстрація змін щодо відомостей про юридичну особу маєповідомний (обліковий) характер, відносини у сфері державної реєстрації юридичних осіб і фізичних осіб – підприємців слід розглядати як організаційно-господарські відносини, що визначені ч. 6-ст. 3 Господарського кодексу України як відносини, що складаються між суб'єктами господарювання та суб'єктами організаційно-господарських повноважень у процесі управління господарською діяльністю [2, С. 149].

Можливість набуття корпоративних прав у складі відумерлої спадщини обумовлює необхідність їх подальшої державної реєстрації.

Інститут державної реєстрації суб'єктів підприємництва слід вважати інститутом господарського права. Цей інститут є одним із

важелів державного регулювання певних суспільних відносин, що вимагають державного контролю [2, С. 150].

Колосов Р.В. зазначав, що виділяються фактична та юридична підстави виникнення корпоративних правовідносин. Фактичною вважається створення підприємства, а юридичною — унесення запису до ЄДРПОУ [3, С. 100] .

Схвалюючи та розвиваючи цю думку, можна стверджувати, що подальше придбання та набуття корпоративних прав також можна розглядати в аспекті фактичної та юридичної підстави. Оскільки особливості корпоративних правовідносин потребують їх вдосконалення і в контексті державної реєстрації корпоративних прав.

Підстави набуття корпоративних прав у науковій літературі поділяються на первісні та похідні.

Так, Кравчук В.М. визначав, що первісними підставами виникнення цього права є набуття акцій (часток) під час створення товариства, під час збільшення статутного капіталу або придбання акцій (часток), які належали товариству. Похідними підставами виникнення права на частку (акції) є договір, спадкування та правонаступництво під час припинення юридичної особи [4, С. 12].

У свою чергу, Колосов Р.В. конкретизував підстави набуття корпоративних прав та відніс до них: заснування корпоративного підприємства; прийняття учасника до корпоративного підприємства; придбання частки в статутному капіталі корпоративного підприємства [3, С. 97 – 98].

Як ми бачимо, Колосов Р.В. окремо не визначав правонаступництво як підставу набуття корпоративних прав. Можна лише припустити, що він її відносив до категорії придбання частки в статутному капіталі корпоративного підприємства.

Але ми не можемо погодитись із тим, що набуття корпоративних прав внаслідок правонаступництва є їх придбанням. Оскільки термін “придбання”, на нашу думку, більше підходить до застосування в контексті відповідних правочинів, як підстави набуття корпоративних прав. У зв'язку із цим, ми вважаємо, що класифікацію, запропоновану Колосовим Р.В., слід доповнити і зазначити:

набуття корпоративних прав внаслідок їх правонаступництва як окрему самотійну підставу набуття корпоративних прав.

Кравчук В.М. виділив окремо спадкування та правонаступництво під час припинення юридичної особи. Однак, на нашу думку, такий поділ характеризує лише окремі форми правонаступництва як підстави набуття корпоративних прав.

До правонаступництва можна віднести такі його форми, як спадкування, правонаступництво внаслідок ліквідації юридичної особи та інші форми правонаступництва, визначені законодавством.

У зв'язку із викладеним, постає цілком логічне запитання: чи є відумерлість спадщини видом правонаступництва чи це окрема підстава набуття корпоративних прав?

Хороша Т.С. з цього приводу зазначала, що ані у звичаєвому, ані у континентальному праві не знайшла свого законодавчого закріплення така цивільно-правова дефініція, як правонаступництво, що складає великі труднощі для її праворозуміння та правозастосування.

На практиці взагалі замість поняття « правонаступництво » використовується термін «спадкування» [6, С. 234].

Із цим твердженням слід погодитись. Дійсно законодавство України не містить терміна « правонаступництва ».

Традиційно під правонаступництвом розуміють перехід суб'єктивного права (у широкому розумінні – також правового обов'язку) від однієї особи – праводавця до іншої (правонаступника) у порядку похідного правонабуття (у відповідних випадках – похідного набуття правового обов'язку) [7, С. 311].

Однак, окрім правонаступництва, на законодавчому рівні не знайшло свого закріплення і поняття « відумерла спадщина ». Мали місце дискусії щодо визначення правової природи відносин, що виникають у зв'язку із визнанням спадщини відумерлою.

Так, Кухарев О. Є. зазначав, що немає єдності серед науковців і в питанні визначення правової природи відносин, що виникають у зв'язку із визнанням спадщини відумерлою. І з цього приводу науковець зазначив дві позиції, що протиставляються одна одній [9, С. 120].

Прихильники першої позиції, зазначає науковець, розглядають перехід відумерлої спадщини у власність публічного утворення як випадок спадкування [10, С. 190] [11, С. 110-111].

Інші вчені заперечують наявність спадкового наступництва у відносинах з визнанням спадщини відумерлою [12, С. 253] [13, С. 1046-1047].

Однак, аналіз сучасної наукової літератури свідчить, що зазначені дискусії існували досить нетривалий час після прийняття Цивільного кодексу України. Але наразі ці правовідносини науковці не відносять до спадкових.

Територіальні громади можуть виступати як спадкоємцями за заповітом, так і правонаступниками спадкового майна, щодо якого не виявилось спадкоємців і яке у встановленому порядку було визнане відумерлим (ст. 1277 ЦК України) [14, С. 19].

Нечаєва К.О., характеризуючи визначення поняття « відумерла спадщина », зазначала, що в юридичній науці не існує єдиного погляду на відумерлість спадщини, що породжує значну кількість науково-практичних дискусійних питань, які потребують окремого дослідження [8, С. 110].

Аналіз наукової літератури свідчить, що у науці фактично сформувалось три підходи до визначення поняття « відумерла спадщина »: 1) як особливу, відмінну від спадкування підставу набуття права власності територіальною громадою [15, С. 230] або як самотійну правову підставу набуття права власності; [16, С. 383] 2) як процес, який не є спадкуванням, а передбачає перехід майна, яке могло б входити до складу спадщини, у власність територіальної громади [17, С. 207]; 3) як спеціальну правову конструкцію [18, С. 51].

Правовідносинам, пов'язаним із відумерлою спадщиною, справді притаманні зазначені вище характеристики. Однак, чи можна їх вважати родовою ознакою визначення поняття « відумерла спадщина »? На нашу думку, відповідь на це питання слід дати негативну. Скоріше, зазначені характеристики більше відносяться до видових відмінностей.

Аналіз статті 1277 ЦК України свідчить про недосконалість юридичної конструкції цієї норми.

Законодавець допускає перехід спадщини у власність територіальної громади за місцем відкриття спадщини та перехід у власність територіальної громади нерухомого майна за місцем його знаходження.

Таким чином, відумерла спадщина розглядається не як перехід прав та обов'язків, що належали спадкодавцеві на момент відкриття спадщини, а як підстава набуття права власності на майно.

Частина 4 статті 1277 ЦК України покладає на територіальну громаду, яка стала власником *відумерлого майна* (*журсив мій – К.О.*), зобов'язання задовольнити вимоги кредиторів спадкодавця, що заявлені відповідно до статті 1231 цього Кодексу. Якщо власниками відумерлого майна стали декілька територіальних громад, вимоги кредиторів спадкодавця задовольняються територіальними громадами пропорційно до вартості відумерлого майна, набутого у власність кожною з них.

Аналіз частини 4 статті 1277 ЦК України дозволяє прийти до декількох висновків: 1) законодавець у цій частині вживає “відумерле майно”, який не є тотожним поняттю “відумерла спадщина”; 2) законодавець допускає набуття права власності на “відумерле майно” різними територіальними громадами; 3) законодавець покладає на відповідну територіальну громаду, яка стала власником відумерлого майна, зобов'язання задовольнити вимоги кредиторів спадкодавця, що заявлені відповідно до статті 1231 ЦК України.

Слід зазначити, що Пленум Верховного Суду України у пункті 15 постанови від 30 травня 2008 р. № 7 «Про судову практику у справах про спадкування» [19] розширив обсяг зобов'язань територіальної громади щодо задоволення вимог кредиторів, віднісши до цього переліку додатково: вимоги про відшкодування витрат на утримання, догляд, лікування та поховання спадкодавця, а також витрати на охорону спадкового майна, хоча це і не відповідає статті 1277 ЦК України.

Натомість стаття 1231 ЦК України не регулює питання заявлення вимог кредиторами спадкодавця, вона регулює питання спадкування обов'язку відшкодувати майнову шкоду (збитки) та моральну шкоду, яка була завдана спадкодавцем. А пред'явлення кредитором спадкодавця вимог до спадкоєм-

ців врегульовано статтею 1281 ЦК України. На цю помилку, що, напевно, була допущена законодавцем, звертала увагу Ромовська З.В. [18, С. 51].

Додатково слід зазначити, що стаття 338 Цивільного процесуального кодексу України зазначає, що суд, встановивши, що спадкоємці за заповітом і за законом відсутні або спадкоємці усунені від права на спадкування, або спадкоємці не прийняли спадщину чи відмовилися від її прийняття, ухвалює рішення про визнання спадщини відумерлою та про передачу її (*тобто передача не майна, а саме спадщини як сукупності прав та обов'язків – О.К.*) територіальній громаді відповідно до закону.

Підсумовуючи викладене, можна дійти висновку, що саме така непослідовність нормативного регулювання породжує різні характеристики поняття “відумерла спадщина”.

У науковій літературі також спостерігаються різні погляди щодо обсягу майна, що переходить до територіальної громади у складі відумерлої спадщини.

Так, Кухарев О.Є. висловлює думку про те, що у власність територіальної громади переходить не конкретна річ, а все майно, що належало спадкодавцеві на момент його смерті, включаючи борги останнього [9, С. 121].

Натомість Нечаєва К.О. зазначає, що статус відумерлого майна поширюється на чітко визначене майно та майнові права, які повинні вказуватись у відповідному судовому рішенні щодо визнання спадщини відумерлою [8, С. 109].

На нашу думку, слід погодитись з Нечаєвою К.О.. Обумовлено це тим, що законодавець допускає набуття права власності на “відумерле майно” різними територіальними громадами (ч. 3 ст. 1277 ЦК України). Крім того, аналіз судової практики показує, що суд у своєму рішенні визначає конкретне майно, що входить до складу відумерлої спадщини.

Підсумовуючи викладене вище, зазначимо, що в науковій літературі відумерла спадщина здебільшого розглядається як правонаступництво.

Нечаєва К. О. зазначає, що перехід відумерлої спадщини можна віднести до правонаступництва [36, С. 140].

Кухарев О.Є. вважає, що перехід відумерлого майна у власність територіальної громади є особливим випадком цивільного правонаступництва, що має універсальний характер [9, С. 121], [20, С. 223]. А територіальна громада розглядається як правонаступник померлого [18, С. 51], [14, С. 19].

Підсумовуючи викладене, слід погодитись із думкою тих учених, які розглядають правовідносини, пов'язані із відумерлістю спадщини, як правонаступництво. Зі свого боку можна додати, що це є окремим видом правонаступництва, визначеним законодавством.

Обумовлений цей висновок, у першу чергу, тим, що визнання спадщини відумерлою дає територіальній громаді не лише можливість набути право власності на майно, що входить до складу відумерлої спадщини, але і покладає на неї обов'язок щодо задоволення вимог кредиторів. при наявності сукупності юридичних фактів, визначених статтею 1277 ЦК України та встановлених судовим рішенням.

У кінцевому результаті суд, встановивши наявність сукупності юридичних фактів, ухвалює рішення про визнання спадщини відумерлою та про передачу її територіальній громаді відповідно до закону.

Колосов Р.В. зазначав, що однією зі специфічних підстав виникнення, зміни чи припинення корпоративних прав є також рішення суду, що набрало законної сили. [3, С. 99].

Однак у контексті цього дослідження говорити, що підставою набуття корпоративних прав територіальною громадою у складі відумерлої спадщини є саме рішення суду буде не зовсім правильним.

Так, Кухарев О.Є. зазначав, що законом регулюється особливий порядок набуття права власності на спадкове майно територіальною громадою на підставі рішення суду [20, С. 221].

Однак з такою думкою ми не можемо погодитись. У цьому випадку суд фактично констатує наявність сукупності юридичних фактів, що дає підстави визначити спадщину відумерлою. А набуття територіальною громадою права власності на відумерлу спадщину відбувається в силу спеціального нормативного припису, визначеного в частині 3 статті 1277 ЦК України.

У зв'язку із викладеним постає цілком закономірне запитання: з якого моменту відбувається перехід права власності до територіальної громади на майно у складі відумерлої спадщини?

Волинець Т. зазначала, що територіальна громада стає власницею відумерлого майна з моменту вступу в законну силу рішення суду про визнання спадкового майна відумерлим [22, С. 377].

З цим твердженням можна погодитись частково, якщо воно стосується лише рухомого майна. Право власності на нерухоме майно виникає з моменту його державної реєстрації (відповідно до частини 2 статті 331 ЦК України).

Козловська Л. зазначає, що формальна ознака (обов'язковість) наявності рішення суду для визнання спадщини відумерлою, без можливості прояву автономії волі суб'єкта правонабуття – територіальної громади, дає можливість говорити про відсутність безпосереднього спадкового правонаступництва. У сукупності із особливим характером переходу спадкового майна у власність територіальної громади це вказує, що має місце окремий вид правонаступництва в спадковому праві [23, С. 81].

Однак погодитись із тим, що має місце окремий вид правонаступництва саме в спадковому праві ми не можемо.

Стаття 1277 ЦК України розміщена в Книзі 6 (Спадкове право), напевно, для зручності. Хоча фактично це є окремою підставою набуття права власності в порядку правонаступництва.

Особливість переходу у власність територіальної громади відумерлого майна виявляється, перш за все, у тому, що таке наступництво можливе лише за однією підставою – за законом [22, С. 377].

Як справедливо зазначав Кухарев О.Є., територіальна громада у досліджуваних відносинах не є спадкоємцем ані за заповітом, ані за законом. Однак відумерлість спадщини пов'язана з категорією спадкування, адже опосередковує перехід майна власника у зв'язку із смертю останнього.

Причому наявність правонаступництва не свідчить про винятково спадковий характер відносин, адже не будь-яке універсальне правонаступництво є спадковим [9, С. 121].

У зв'язку із викладеним постає цілком логічне запитання: чи можуть бути предметом відумерлої спадщини корпоративні права (частка у статутному капіталі товариства)?

Думається, що відповідь на це питання слід дати позитивну. Оскільки корпоративні права (частка у статутному капіталі товариства) входять до складу спадщини, відповідно, вона може входити і до складу відумерлої спадщини.

Цей висновок також підтверджено судовою практикою. Так, аналіз судової практики свідчить, що за зверненням територіальних громад суди визнавали спадщину відумерлою, до складу якої, зокрема, входили частки у статутному капіталі товариств [24] [25].

Таким чином, визнання спадщини відумерлою є видом правонаступництва і окремою підставою набуття корпоративних прав територіальною громадою.

У зв'язку із викладеним, доречно зазначити, що аналіз норм цивільного законодавства, що регулює правовідносини, пов'язані із визнанням спадщини відумерлою та норми господарського законодавства, що регулюють питання державної реєстрації суб'єктів господарювання та діяльність ТОВ та ТДВ, мають певну непослідовність правого регулювання або навіть прогалини.

Так, відповідно до частини 2 статті 1277 ЦК України заява про визнання спадщини відумерлою подається після спливу одного року з часу відкриття спадщини.

У науковій літературі зазначається, що поряд із встановленням мінімального строку, після спливу якого в органу місцевого самоврядування виникає право подати до суду заяву про визнання спадщини відумерлою, цивільне законодавство України граничного строку для подання такої заяви не визначає [26, С. 261].

Відповідно до частини 2 статті 23 Закон України "Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю" [27, С. 261] у разі смерті, оголошення судом безвісно відсутнім або померлим учасника - фізичної особи чи припинення учасника - юридичної особи, частка якого у статутному капіталі товариства становить менше 50 відсотків, та якщо протягом року з дня закінчення строку для прийняття спадщини, встановленого законо-

давством, спадкоємці (правонаступники) такого учасника не подали заяву про вступ до товариства відповідно до закону, товариство може виключити учасника з товариства. Таке рішення приймається без урахування голосів учасника, який виключається. Якщо частка такого учасника у статутному капіталі товариства становить 50 відсотків або більше, товариство може приймати рішення, пов'язані з ліквідацією товариства, без урахування голосів цього учасника.

Таким чином, територіальна громада фактично має лише 6 місяців після спливу річного терміну з дня відкриття спадщини для визнання спадщини відумерлою, до складу якої, зокрема, входить частка у статутному капіталі товариств. В іншому випадку, настає ризик втрати можливості набути право власності на корпоративні права у зв'язку із ліквідацією відповідного товариства або у зв'язку із виключення спадкодавця із складу засновників.

Оскільки територіальна громада може набути право власності на частку у статутному капіталі товариства у складі відумерлої спадщини, виникає необхідність державної реєстрації змін у складі учасників відповідного суб'єкта господарювання в Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань (далі - ЄДР).

Хоча у статті 12 Господарського кодексу України [28] (далі - ГК України) прямо не визначена державна реєстрація суб'єктів господарювання як один із засобів державного регулювання економіки. Разом із тим вона є одним із найбільш юридично значимих засобів регулювання, який безпосередньо впливає на економіку країни, її прозорість.

Невипадково у літературі державну реєстрацію відзначають як прямий засіб державного регулювання [29, С. 86].

Правовідносини, пов'язані із державною реєстрацією змін у складі учасників відповідного суб'єкта господарювання, врегульовані частиною 5 статті 17 Закону України "Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань" [30].

Підпункти "д" та "е" частини 5 статті 17 ЗУ "Про державну реєстрацію" визнача-

ють як підставу державної реєстрації змін до відомостей про розмір статутного капіталу, розміри часток у статутному капіталі чи склад учасників товариства з обмеженою відповідальністю, товариства з додатковою відповідальністю, зокрема: судові рішення, що набрало законної сили, про визначення розміру статутного капіталу товариства з обмеженою відповідальністю, товариства з додатковою відповідальністю та розмірів часток учасників у такому товаристві; судові рішення, що набрало законної сили, про стягнення (витребування з володіння) з відповідача частки (частини частки) у статутному капіталі товариства з обмеженою відповідальністю, товариства з додатковою відповідальністю. Інші види судових рішень, як підстава змін відомостей у ЄДР у ЗУ “Про державну реєстрацію” не передбачені. Що свідчить про законодавчу прогалину.

Зазначену прогалину спробувало усунути Міністерство юстиції України і в пункті 6 Порядку державної реєстрації юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань, що не мають статусу юридичної особи, затвердженому наказом Міністерства юстиції України 09.02.2016 №359/5 [31] визначило проведення державної реєстрації на підставі, зокрема, судових рішень, що набрали законної сили та тягнуть за собою зміну відомостей у ЄДР, що зробило фактично можливим проведення державної реєстрації відомостей про суб'єкта господарювання в ЄДР.

Визнання судом у порядку окремого провадження спадщини відумерлою та визначення у складі відумерлої спадщини корпоративних прав, що не свідчить, що це судові рішення тягне за собою зміну відомостей у ЄДР. Більш детально про це було зазначено вище. Такий стан правового регулювання породжує правову невизначеність і потребує окремого врегулювання, в тому числі шляхом внесення відповідних змін до ЗУ “Про державну реєстрацію”.

Додатково слід зазначити, що за чинним законодавством України суб'єктом набуття права власності на майно, що входить до складу відумерлої спадщини, є саме територіальні громади.

Однак, Конституція України [32] у статті 9 закріпила, що чинні міжнародні договори,

згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, є частиною національного законодавства України.

Питання набуття прав на майно, що входить до складу відумерлої спадщини, вирішується у міжнародних договорах про правову допомогу, укладених між Україною та окремими державами.

За загальним правилом, рухоме майно померлого передається державі, громадянином якої на момент смерті був спадкодавець, якщо спадкодавець – особа без громадянства – державі його постійного місця проживання, а нерухоме майно передається державі, на території якої воно знаходиться [33, С. 322].

За таких обставин держава може набувати право власності на рухоме майно, що входить до складу відумерлої спадщини та належало громадянину України. До такого майна можна віднести і корпоративні права іноземних суб'єктів господарювання.

Натомість суб'єктом набуття корпоративних прав суб'єктів господарювання України можуть бути іноземні держави.

Нечаєва К. О. наголосила, що за наявності «іноземного елементу» у відносинах із набуття права власності на відумерлу спадщину суб'єктом набуття права власності на таке майно буде виступати саме відповідна держава. На це вказує міжнародний досвід [34, С. 34].

У свою чергу, Чупрій Д.Ю. наголошує, що держава також може набути відумерлу спадщину, однак, знову ж таки, не відомо, яким чином відбуватиметься подальше здійснення правомочностей щодо неї, якщо відповідні норми відсутні. На думку вченого, ця проблема неодмінно потребує законодавчого вирішення [35, С. 83].

Із цим твердженням слід погодитись, оскільки справді законодавство України не передбачає жодних правових механізмів набуття таких корпоративних прав та управління ними. Зазначене питання потребує більш детального дослідження. Напевно, більш логічно передбачати в міжнародних договорах набуття права власності на корпоративні права тією державою, на території якої вони зареєстровані.

Література

1. Цивільний кодекс України [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
2. Квасніцька О.О. Інститут державної реєстрації суб'єктів підприємництва // Університетські наукові записки. - 2005. - № 1-2. - С. 146-150.
3. Колосов Р.В. Підстави виникнення, зміни та припинення корпоративних прав: особливості правового регулювання /- Р. В. Колосов // Правовий часопис Донбасу. - 2020. - № 3. - С. 96-102.
4. Кравчук В.М. Припинення корпоративних правовідносин в господарських товариствах : автореф. дисерт. ... докт. юридич. наук : 12.00.03; ЛДУВС. Харків. 2010. – 38 с.
6. Хороша Т. С. Сутність спадкового правонаступництва з іноземним елементом [Текст] / Т. С. Хороша // Науковий вісник Ужгородського національного університету : Серія: Право / гол. ред. Ю.М. Бисага. – Ужгород : Гельветика, 2013. – Вип. 22. Т.1, Ч.1. – С. 233–237.
7. Черепяхин Б.Б. Правопреемство по советскому гражданскому праву / Черепяхин Б.Б. // Труды по гражданскому праву. – М.: Статут, 2001. – 479 с.
8. Нечаева К.О. До проблеми визначення категорії відумерлості спадщини // Право і безпека : наук. журн. - 2016. - № 3 (62). — С.108-111.
9. Кухарев О. Є. Визнання спадщини відумерлою: окремі питання правозастосування // Часопис цивільного і кримінального судочинства, 2013. № 4. - С. 119-128. С. 120
10. Заїка Ю. О. Спадкове право в Україні: Становлення і розвиток : моногр. — 2-ге вид. / Ю. О. Заїка. — К. : КНТ, 2007. — 288 с.;
11. Музика Л. А. Проблеми права комунальної власності в Україні : моногр. /- Л. А. Музика. — К. : Атіка, 2006. — 228 с.;
12. Печений О. П. Спадкове право /- О. П. Печений. — Х. : Фактор, 2012. — 368 с., с. 253;
13. Белов В. А. Гражданское право : учеб. / В. А. Белов. — М. : Юрайт, 2012. — Т. III. Особенная часть. Абсолютные гражданско-правовые формы— 1189 с., с. 1046-1047
14. Заїка Ю.О. Спадкове право : навч. посібн. / Ю.О. Заїка, Є.О. Рябоконт. – К. : Юрінком Інтер, 2009. – 352 с.
15. Кухарев О. Є. Спадкове право України: Навч. посібник / О. Є. Кухарев. – К. : Алерта, 2013. – 328 с.
16. Цивільний кодекс України: науково-практичний коментар (пояснення, тлумачення, рекомендації з використанням позицій вищих судових інстанцій Міністерства юстиції, науковців, фахівців). – Т. 12: Спадкове право / за ред. проф. І. В. Спасибо-Фатєєвої. – Серія “Коментарі та аналітика”. – Х. : ФО-П Колісник А.А., 2009. – 544 с.
17. Коротюк О. В. Спадкове право : Коментар до книги VI Цивільного кодексу України / О. В. Коротюк ; за заг. ред.- О. В. Дзери. – К. : ОВК, 2015. – 272 с.
18. Ромовська З.В. Українське цивільне право. спадкове право: - 2-ге вид., доп. – К.: “ВД” ДАКОР”, 2013 – 304 с.
19. Постанова Пленуму Верховного Суду України від 30 травня 2008 р. № 7 «Про судову практику у справах про спадкування» [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0007700-08#Text>
20. Кухарев О.Є. Правова природа переходу відумерлої спадщини у власність територіальної громади // Право України. – 2013. – №10. – С. 218-225.
22. Волинець Т. Відумерла спадщина як підстава виникнення права комунальної власності / Тетяна Волинець // Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія: Юридичні науки : збірник наукових праць. — Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2017. — № 861. — С. 374–379.
23. Козловська Л. Захист спадкових прав судом//Науковий часопис Національної академії прокуратури України, 2014. №4. – 74 – 82.
24. Рішення Бабушкінського районного суду міста Дніпропетровська від 11 листопада 2013 року по справі №200/15297/13-ц. [Електронний ресурс]. Система аналізу судових рішень VERDICTUM PRO. - Режим доступу: <https://verdictum.ligazakon.net/document/35552361>
25. Рішення Шевченківського районного суду міста Києва від 01 листопада 2017 року по справі №761/24468/17. [Електронний ресурс]. Єдиний державний реєстр судових рішень. - Режим доступу: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/70172276>

АНОТАЦІЯ

Стаття присвячена дослідженню інституту відумерлості спадщини та відумерлості майна як окремої самостійної підстави правонаступництва у корпоративних правовідносинах.

Ключові слова: суб'єкт господарювання, корпоративні права, корпоративні правовідносини, правонаступництво, відумерла спадщина, господарське товариство, господарська організація, частка у статутному капіталі, пай, відумерле майно.

SUMMARY

Corporate legal relations and their regulations in Ukraine are under development.

Although scholars have paid considerable attention to issues of corporate law and corporate rights, some aspects of these legal phenomena have remained insufficiently studied.

In particular, some grounds for the acquisition of corporate rights were studied in science, but the issue of succession as a basis for the acquisition of corporate rights was not investigated in the system.

In the context of the above, draws attention to the institution of extinction of heritage, which at first glance has signs of succession. Thus, it is necessary to conduct a separate study and determine whether the extinction of inheritance is a separate type of succession of corporate rights.

The article is devoted to the study of the institute of extinction of inheritance and extinction of property, as a separate independent basis of succession in corporate legal relations.

Key words: business entity, corporate rights, corporate legal relations, legal succession, deceased inheritance, business association, economic organization, share in the authorized capital, share, deceased property.

26. Актуальні проблеми спадкового права: Навч. посіб. / За заг. ред. проф. Ю. О. Заїки, ст. наук. спів. О. О. Лов'яка. — К.: КНТ, ЦУЛ, 2014. — 336 с.

27. Закон України “Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю”// Відомості Верховної Ради України від 30.03.2018 — 2018 р., № 13, стор. 5, стаття 69.

28. Господарський кодекс України [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>

29. Р. Шабанов, М. Ждан Щодо поняття господарсько-правових засобів державного регулювання економіки за законодавством України//Підприємництво, господарство і право. - 2016. - № 11. - С. 84-88.

30. Закону України “Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань” [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/755-15/conv#n505>

31. Порядок державної реєстрації юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань, що не мають статусу юридичної особи, затверджений наказом Міністерства юстиції України 09.02.2016 №359/5 [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0200-16#Text>

32. Конституція України [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>

33. Гонгало Р.Ф. «Деякі сучасні аспекти участі держав у розгляді справ щодо спад-

кування за законом» // Наукові праці Національного університету «Одеська юридична академія». Т. XII / редкол.: С.В. Ківалов (голов. ред.) [та ін.]; відп. за вип. В.М. Дрьомін. – Одеса: Юридична література, 2012. – С. 321-329.

34. Нечаєва К. О. Суб'єкт прав на відумерлу спадщину//Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Право. - 2016. - Вип. 37(2). - С. 32-36.

35. Чупрій Д.Ю. Особливості правонаступництва в авторських правах у складі відумерлої спадщини // Електронне наукове фахове видання «Юридичний науковий електронний журнал». – 2020. – №1 – С. 79 – 85 . [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.lsej.org.ua/1_2020/21.pdf

36. Нечаєва К.О. Проблеми універсального правонаступництва у відносинах з відумерлою спадщиною. Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Юридичні науки. Вип. 1 Т. 1. 2016. С. 137–140.